

پاسخ نامه جزا

سوال ۸۱

طبق ماده ۸ قانون مجازات اسلامی، چنانچه شخص غیرایرانی در خارج از کشور علیه شخص ایرانی یا کشور ایران مرتکب جرم تعزیری شود، در صورتی که:

در محل وقوع جرم محاکمه و تبرئه نشده باشد یا مجازات اجرا نشده باشد، و

عمل ارتكابی طبق قانون محل وقوع و قانون ایران جرم باشد،

در صورت یافت شدن در ایران یا استرداد به ایران، دادگاه‌های ایران صلاحیت رسیدگی خواهند داشت.

در این فرض، هر دو شرط فوق برقرار است؛ لذا صلاحیت قضایی ایران محرز است.

سوال ۸۲

بر اساس ماده ۹ قانون مجازات اسلامی:

«مرتکب جرایمی که به موجب قانون خاص یا عهدنامه‌ها و مقررات بین‌المللی در هر کشوری یافت شود در همان کشور محاکمه می‌شود، و اگر در ایران یافت شود، طبق قوانین جزایی جمهوری اسلامی ایران محاکمه و مجازات می‌گردد.»

این ماده ناظر به جرایم دارای صلاحیت جهانی (مثل قاچاق انسان، شکنجه، دزدی دریایی، نسل‌کشی و ...) است.

شرط لازم:

جرم باید در اسناد بین‌المللی به عنوان جرم

جهان شمول شناخته شده باشد.

متهم در ایران یافت شود.

در این صورت، ایران بدون توجه به تابعیت یا محل ارتکاب جرم، می تواند رسیدگی کند.

سوال ۸۳

مطابق بند الف ماده ۱۰ قانون مجازات اسلامی:

«اگر رفتاری که در گذشته جرم بوده است به موجب قانون لاحق جرم شناخته نشود، حکم قطعی اجراء نمی شود و اگر در جریان اجرا باشد اجرای آن موقوف می شود... در این موارد هیچ گونه اثر کیفری هم بر آن مترتب نیست.»

بنابراین، قانون جدید حتی اگر بعد از صدور حکم قطعی تصویب شود، ولی رفتار را جرم‌زدایی کند، اجرای حکم باید متوقف گردد.

سوال ۸۴

طبق ماده ۱۳ قانون مجازات اسلامی:

«هرگونه صدمه و خسارتی که از این جهت حاصل شود، در صورتی که از روی عمد یا تقصیر باشد حسب مورد موجب مسئولیت کیفری و مدنی است و در غیر این صورت، خسارت از بیت‌المال جبران می شود.»

در این مسئله چون عمل ناشی از سهل‌انگاری غیرعمدی و بدون سوءنیت بوده است، شخص مسئول اجرای حکم، مسئولیت شخصی ندارد اما دولت از طریق بیت‌المال موظف به جبران خسارت است.

سوال ۸۵

مطابق تبصره الحاقی به ماده ۱۳ قانون مجازات اسلامی:

«چنانچه دادگاه در حکم صادره مجازات حبس را بیش از حداقل مجازات مقرر در قانون تعیین کند، باید مبتنی بر بندهای مقرر در این ماده و یا سایر جهات قانونی، علت آن را ذکر کند. عدم رعایت مفاد این تبصره موجب مجازات انتظامی درجه چهار می باشد.»

در این تست، چون قاضی بدون بیان دلایل موجه قانونی، مجازات را از حداقل بیشتر تعیین کرده، مرتکب تخلف انتظامی شده است، و نه نقض کیفری یا بی اعتباری رأی.

سوال ۸۶

مطابق ماده ۲۰ قانون مجازات اسلامی، در صورتی که شخص حقوقی مسئول شناخته شود، با توجه به شدت

جرم و نتایج زیان بار آن، به یک تا دو مورد از مجازات‌های مقرر محکوم می‌شود، و این مانع از مجازات شخص حقیقی نیست.

در این تست، دو مورد (مصادره و ممنوعیت) به درستی تعیین شده و اشکالی ندارد. برخلاف گزینه «۲»، سقف مجازات «دو مورد» است نه «فقط یکی».

سوال ۸۷

بر اساس تبصره ۲ ماده ۳۸ قانون مجازات اسلامی:

«هرگاه نظیر جهات مندرج در این ماده در مواد خاصی پیش‌بینی شده باشد، دادگاه نمی‌تواند به موجب همان جهات، مجازات را دوباره تخفیف دهد.»

به بیان ساده، اگر یک جهت (مثل ندامت یا مساعد بودن حال متهم) هم در ماده ۳۸ و هم در ماده خاص دیگری آمده باشد، قاضی فقط یک بار می‌تواند بر

اساس آن تخفيف دهد، نه دوبار.

سوال ۸۸

مطابق ماده ۴۰ قانون مجازات اسلامی، در جرائم تعزیری درجه ۶ تا ۸، اگر چهار شرط زیر وجود داشته باشد، دادگاه می تواند صدور حکم را تا دو سال به تعویق اندازد:

1. وجود جهات تخفیف

2. پیش بینی اصلاح مرتکب

3. جبران ضرر و زیان یا ترتیبات آن

4. فقدان سابقه کیفری مؤثر

در این سناریو، همه این شرایط موجود است، پس
تعویق ممکن و قانونی است.

سوال ۸۹

طبق ماده ۵۰ قانون مجازات اسلامی:

در تخلف اول، دادگاه می‌تواند:

یا یک تا دو سال به مدت تعلیق اضافه کند

یا قرار تعلیق را لغو کند

در تخلف دوم، الزاماً قرار تعلیق لغو و مجازات اجرا
می‌شود.

سوال ۹۰

زیرا طبق ماده ۵۸، داشتن سابقه کیفری مانع استفاده از
آزادی مشروط نیست. شرط اصلی، تحمل نصف یا

یک سوم حبس (بسته به مدت حبس) و پیشنهاد دادستان یا قاضی اجرای احکام و شرایط اصلاح پذیری است.

سوال ۹۱

مطابق ماده ۶۹ قانون مجازات اسلامی، اگر نوع یا میزان تعزیر برای جرمی در قانون مشخص نشده باشد، مرتکب به مجازات جایگزین حبس محکوم می شود. این ماده به نوعی تفسیر موسع از اصل قانونی بودن مجازات ها را بیان می کند تا از تعیین مجازات سنگین در موارد مبهم جلوگیری شود.

سوال ۹۲

مطابق ماده ۸۷ قانون مجازات اسلامی، اگر دادگاه به جای حبس، مجازات جایگزین تعیین کند، می تواند همراه با آن، محکوم را به یک یا چند مجازات تبعی یا تکمیلی نیز محکوم کند. اما مدت مجموع این مجازات ها نباید از دو سال تجاوز کند.

سوال ۹۳

ماده ۹۰ قانون مجازات اسلامی:
دادگاه می تواند با توجه به گزارش های رسیده از وضع
طفل یا نوجوان و رفتار او در کانون اصلاح و تربیت،
یک بار در رأی خود تجدیدنظر کند و:

مدت نگهداری را تا یک سوم تقلیل دهد، یا

نگهداری را به تسلیم طفل یا نوجوان به ولی یا
سرپرست قانونی او تبدیل نماید.

این تصمیم در صورتی اتخاذ می شود که طفل یا
نوجوان حداقل یک پنجم از مدت نگهداری در کانون را
گذرانده باشد.

رأی دادگاه در این مورد قطعی است و مانع استفاده از
آزادی مشروط و سایر تخفیفات قانونی نیست

سوال ۹۴

گزینه ۱: نادرست است. ماده صراحت دارد که
"اظهارات او استماع می شود"، حتی اگر واجد شرایط

شرعی شهادت نباشد.

گزینه ۲: نادرست است. ماده وابسته به توافق طرفین نیست.

گزینه ۳: درست است. اظهارات چنین شخصی صرفاً در حد اماره قضایی (نه دلیل کامل شرعی) در تشکیل علم قاضی می تواند مؤثر باشد.

گزینه ۴: نادرست است. صرف دیدن وقوع جرم، شرط کافی برای پذیرش شهادت شرعی نیست و شرایط شاهد (مثل عدالت، بلوغ و...) نیز باید احراز شود.

سوال ۹۵

مطابق نص ماده ۱۷۰، اقرار در امور کیفری معتبر است اما در بخش ضمان مالی، معتبر نیست و نیاز به رسیدگی قانونی مستقل دارد.

سوال ۹۶

گزینه ۱: طبق صدر ماده، اگر تحصیل علم عادتاً ممکن نباشد، جهل به حکم ممکن است عذر محسوب شود.

کسی که در خارج از ایران و در محیطی غیردینی رشد کرده و اصلاً با احکام شرعی آشنا نبوده، ممکن است به طور استثنایی مشمول این حکم شود.

گزینه ۲: جهل به نوع یا میزان مجازات عذر نیست (مطابق تبصره ماده ۱۵۵).

گزینه ۳: تحصیل علم برای فردی که در کشور حضور دارد و سابقه دار است، عادتاً ممکن بوده، پس عذر محسوب نمی شود.

گزینه ۴: جهل ناشی از بی سواد بودن یا عدم مراجعه به مشاور حقوقی، عذر محسوب نمی شود؛ چون عرفاً از افراد خواسته می شود که پیش از اقدام مهمی مثل جعل، از متخصص بپرسند.

سوال ۹۷

مطابق ماده ۱۵۰ قانون مجازات اسلامی:

اگر قبل از صدور حکم قطعی، مرتکب دچار جنون شود، در حدودی که جنبه حق الهی دارد (مثل زنا)،

تعقیب و محاکمه تا زمان افاقه متوقف می شود.

اما در جرایم دارای جنبه حق الناسی مثل قصاص، دیه،
و ضرر و زیان ناشی از جرم، جنون مانع رسیدگی
نیست.

سوال ۹۸

ماده ۱۳۵ مقرر می کند که اصل بر تقدم اجرای حد یا
قصاص بر تعزیر است؛

اما اگر:

تعزیر حق الناس باشد (مثل سرقت همراه با شکستن در
منزل)،

و حد یا قصاص نیز سالب حیات باشد (مثل قصاص
نفس)،

و اجرای تعزیر موجب تأخیر در اجرای حد یا قصاص

نشود،

آنگاه ابتدا باید تعزیر اجرا شود.

در این سؤال:

چون قصاص نفس سالب حیات است،

و تعزیر نیز حق الناس (سرقت همراه با تخریب) است،

باید ابتدا تعزیر اجرا شود تا حقوق بزه‌دیده حفظ گردد،

سپس حد قذف،

و در نهایت قصاص.

سوال ۹۹

طبق بند الف ماده ۱۲۲، اگر جرم مورد نظر دارای

مجازات حبس تعزیری درجه یک تا سه باشد (مثل سرقت مسلحانه)، در صورت شروع به جرم و عدم تحقق به دلیل عوامل خارج از اراده مرتکب، مجازات حبس تعزیری درجه چهار تعیین می شود.

سوال ۱۰۰

مطابق صدر ماده ۱۲۸، اگر کسی از نابالغ به عنوان وسیله ارتکاب جرم استفاده کند (یعنی از مسئولیت پذیر نبودن او سوءاستفاده کند)، خود شخص به حداکثر مجازات قانونی همان جرم محکوم می شود.

یعنی استفاده ابزاری از فرد نابالغ، مسئولیت کیفری شدیدتری برای بزرگسال به وجود می آورد.